Economie des forces en neutraliteit

MS Het is niet gebruikelijk, en in wezen ook weinig zinvol, te trachten de *grondbeginselen van de oorlogvoering* te rangschikken in een vaste volgorde van belangrijkheid. Al naar gelang van de situatie waarop zij moeten toegepast, zullen de onderscheidene principes een sterker of zwakker accent moeten krijgen. Bovendien is het duidelijk dat er een onmiskenbare samenhang bestaat tussen deze gulden regels: wie de ene frustreert, blijkt maar al te vaak dientengevolge ook de anderen niet te kunnen handhaven. Zo zal bijvoorbeeld het beginsel van de eenhoofdige leiding een conditio sine qua non zijn voor het verzekeren van een economisch gebruik van de middelen, terwijl dat laatste weer een even noodzakelijke voorwaarde is om te kunnen komen tot een concentratie van middelen op het zwaartepunt. Het is dan ook logisch dat in het planningproces van een partij die zich op een werkelijke oorlog voorbereidt, ruime aandacht wordt besteed aan hetgeen deze militaire axiomata voorschrijven. En daarom is het goed, ter andere zijde scherp te blijven toezien op mogelijke indicaties die erop zouden kunnen duiden dat de tegenstander doende is een of meer van deze grondbeginselen reeds nu „in stelling" te brengen.

Het staat buiten kijf dat de agressor als regel in het voordeel is, omdat hij immers het initiatief heeft en bijgevolg kan bepalen waar het zwaartepunt van de operaties zal komen te liggen. Daarenboven wordt de concentratie van zijn middelen op dat punt vergemakkelijkt doordat hij in staat is al op voorhand te berekenen welke de optimale verhouding van zijn bindende en manoeuvre-elementen zal moeten zijn om op het door hem gekozen moment met maximale krachten te kunnen toeslaan. Met andere woorden: voldoen aan de voorwaarde *économie des forces* is voor de agressor aanzienlijk eenvoudiger dan voor de verdediger, die per definitie gedoemd is minstens één tempo achter te lopen. Het is voor een bondgenootschap dat zich ten doel heeft gesteld de *status quo* te handhaven, daarom zaak te zorgen niet nóg verder in het nadeel te worden gedrongen door slimme zetten van de tegenstrever.

Een door zijn geografische ligging tot opereren op de binnenlijnen veroordeelde agressor ziet zich gesteld voor de noodzaak naar alle zijden front te maken en daarvoor strijdkrachten te reserveren met ten minste een bindende taak. Dat impliceert derhalve een bemoeilijking van zijn streven naar *économie des forces* en mitsdien tevens een belemmering voor zijn opzet een zo groot mogelijke inspanning te concentreren op het punt waar hij de beslissing zoekt. Bezuinigen op de bindende middelen is riskant, althans voor een partij die voornemens is de oorlog niet slechts te beginnen doch ook te winnen. Alleen wanneer van een bepaalde zijde in het geheél geen actie behoeft te worden verwacht, kan wellicht worden gewaagd het bindende front daartegenover enigszins uit te dunnen. Zo was de Maginotlinie, waarin de Franse keuze voor een statische en passieve opstellling werd belichaamd, voor Duitsland onvoldoende waarborg: de voorgenomen operaties tegen het Oosten werden daarom tóch in de rug gedekt door toereikende middelen — in casu de daartoe gebouwde Westwall met de daarin gelegerde bezetting, zij het van oudere lichtingen — alvorens het zwaartepunt verantwoord kon worden gelegd aan een ander front. Uit diezelfde episode moge men zich eveneens herinneren hoe Hitler bij herhaling verzekerde geen enkele agressieve bedoeling te hebben tegen de verschillende niet-gebonden landen aan de periferie van zijn Derde Rijk: daarmee beoogde hij die staten ertoe te brengen op hun beurt iedere militaire inspanning tegenover een veronderstelde Duitse dreiging achterwege te laten. In dat zelfde kader pasten al evenzeer de met dezelfde strekking aangeboden nonagressieverdragen van het type „als jij mij niets doet, doe ik jou ook niets!".

In de huidige tijd is het al niet anders gesteld. Het Oostblok bevindt zich — zeer tot zijn onge-

noegen — in de positie op de binnenlijnen en heeft dus weinig hoop op het winnen van een oorlog, tenzij een reeks van beslissende slagen in uiterst korte tijd kan worden gewonnen. Om in voorkomend geval daartoe in staat te kunnen zijn, is inderdaad de grootst denkbare *économie des forces* vereist. Het is daarom, dat reeds in 1957 de toenmalige Poolse minister van buitenlandse zaken het naar hem genoemde Rapackiplan lanceerde waarin de vorming werd bepleit van een kernwapenvrije zone in Midden-Europa, bestaande uit Polen, Oost- en West-Duitsland en Tsjechoslowakije. In de een of andere aangepaste vorm duikt dat plan steeds weer opnieuw op. Nu eens laat zich het aanbod daartoe afleiden uit een suggestie aan de Weense onderhandelingstafel, dan weer wordt een dergelijk project geformuleerd door mensen als bijvoorbeeld de leider van de SPD-fractie in de Bundestag, Herbert Wehner. Of bij gelegenheid wordt die mogelijkheid ook onverbloemd geopperd door woordvoerders van het Kremlin, of door Brezjnjev zelf.
Het trieste daarbij is echter, dat de geschiedenis kennelijk een weinig beluisterde leermeester moet zijn geweest: dat de neutralisatie van een mogelijk frontgedeelte ten voordele strekt van de partij die het initiatief heeft, is klaarblijkelijk het gros der idealisten en optimisten ontgaan. En dat het schematisch bewaken van de eigen zijde van een erkend niemandsland veel minder krachten vergt dan de noodzakelijke paraatheid tegenover een tegenstander met wie de gevechtsaanraking eigenlijk al een feit is, schijnt de meerderheid der goedgelovigen al evenzeer te ignoreren. De werkelijkheid is echter, dat een geloofwaardig geneutraliseerde sector de strategische aanvaller toestaat zijn *économie des forces* te maximaliseren om daarna met des te meer krachten te kunnen aanvallen op het zwaartepunt.
Wie voor een dergelijke neutralisatie mocht voelen, in de gelukzalige gedachte dat dan het zwaartepunt toch maar mooi aan de ándere kant van de globe ligt, leze er de wereldgeschiedenis nog maar eens op na: het heeft Frankrijk niet mogen baten dat het zwaartepunt éérst tegen Polen werd gelegd, en het was ook voor de Sovjet-Unie slechts uitstel van executie dat de overeengekomen rusttoestand aan de demarcatielijn in het ongelukkige Polen de Duitsers in staat stelde éérst het leeuwedeel van hun strijdkrachten tegen West-Europa in te zetten.

Zoals bekend is het niet zozeer de geschiedenis zelf die zich pleegt te herhalen als wel de daarin begane enormiteiten. Het is daarom ook kenmerkend dat men de gewaarschuwde man een dubbele waarde meent te kunnen toekennen. Maar indien de agressor door een onbedachtzaam aanvaarde neutralisatie nog eens ten overvloede wordt begunstigd in het economische gebruik van zijn tóch al numerieke overmacht, zal — naar moet worden gevreesd — ook het dubbele aantal der gewaarschuwden ons geen soelaas meer kunnen bieden. Het is dan ook beter, dat te voorkómen dan achteraf een uitzichtloze poging tot „genezen" te moeten ondernemen.



KONINKLIJKE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP

Op maandag **17 november a.s.** houdt de vereniging in het Nederlands Congresgebouw, Churchillplein 10, Den Haag, een bijeenkomst waar luitenant-kolonel der artillerie b.d. C. E. A. Wegman en dr. A. A. J. Ooms, directeur van het Prins Mauritslaboratorium TNO, een inleiding zullen houden over

Chemische oorlogvoering

De bijeenkomst, waarvoor bij dezen de leden en belangstellenden worden uitgenodigd, zal aanvangen te 20.00 uur.